

סיכום

נחלקו תנאים האם ניתן לנדב שמן לקרבן בפני עצמו, או שמא אין לנדב, מפני שלא מצאנו בתורה סוג זה של קרבן הבא כחובה. לדעה שאין לנדב, הדבר אסור מן התורה (אחרונים, ובתוס' משמע שנסתפקו בדבר), ומכל מקום הותר הדבר במקרה שהדבר נדרש לטהר מצורע, משום "תיקוני גברא". להלכה נפסק שנודבים שמן, על פי סתימת המשנה במנחות.

נחלקו אמוראים האם השמן עולה כולו לאישים, או שדינו כמנחה, והוא נקמץ ושייריו נאכלים. להלכה דינו כמנחה, ונחלקו המפרשים בשאלה כיצד הוא נקמץ: יש אומרים, שהוא נקמץ ביד (רש"י ותוס' ורגמ"ה), כמות שהוא נוזל (מקדש דוד) או שימתין עד שיקרש (רגמ"ה). ויש אומרים, שהוא נקמץ בכלי (תוס' יו"ט; תפארת ישראל; חסדי דוד). שמן שנדב כהן, דינו כמנחת כהן, וכולו כליל (אחרונים).

דינים נוספים בשמן, הנובעים מדמיונו למנחה: שיעורו לפחות לוג אחד; הוא טעון מליחה והגשה וקידוש הקומץ בכלי שרת; ואינו בא בשותפות.

קמיצת שמן קרוש. רבנו גרשום סובר שיש להקריש את השמן לפני קמיצתו, כדי לאפשר את הקמיצה. לא ברור כיצד ניתן היה לבצע זאת במקדש (ראה הערה 15).

ואפילו אם ישוב ויפשירונו (כדברי הגמ' במנחות כא, א לגבי הזאה מדם קרוש). בהקשר זה יש לציין, שמיד לאחר הקמיצה צריך לקדש את הקומץ בכלי, והכהן אינו צריך להחזיק את השמן בכף ידו עד העלאתו למזבח.

מערכה רלג. יין הבא בנדבה (צא,ב)

מקום הניסוח - על האישים או לספלים?

הגמרא מביאה את דברי שמואל, האומר: "המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים". זאת, על פי הכתוב בפרשת נסכים (במדבר טו, י): "ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח ניחוח לה", שמשמעו, שאף היין ניתן על האש².

הגמרא מקשה על שמואל, כיצד ניתן לזלף את היין על האישים? והלא הוא מכבה בכך את אש המערכה, ועובר על איסור "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ויקרא ו, ו)³ הגמרא משיבה תחילה, שכיבוי חלקי מותר, ותשובה נוספת, שכיבוי לצורך מצוה מותר.

הגמרא מקשה עוד מברייתא (המובאת בתוספתא מנחות

בדרך כלל, יין בא למזבח כנסכים, הטפלים לקרבן עולה ושלמים, ובתור שכזה הוא ניתן לספלים ויורד לשיתין. במשנה במנחות (קד, ב) נאמר, שניתן להביא בנדבה יין בפני עצמו, והגמ' שם (קד, א) לומדת זאת מן הפסוק בפרשת נסכים (במדבר טו, יג): "כל האזרח יעשה ככה את אלה", "האזרח – מלמד שמתנדבים נסכים". בתורת כהנים (ויקרא נדבה פרק ט, ו) למדו זאת מהאמור בפרשת מנחה (ויקרא ב, א): "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה"¹.

הסוגיה עוסקת בשאלה, מה דינה של נדבת היין? האם היא ניתנת לספלים, כנסכים הבאים כתוספת לקרבן, או שמא היין ניתן על המערכה?

1. בפירוש המיוחס לר"ש שם כתב, שהלימוד העיקרי הוא מ"האזרח", והריבוי ליין מ"קרבן" נאמר אגב לבונה ועצים ושמן, שגם אותם דרשו שם ממילה זו. אך יש להעיר, שבהמשך התורת כהנים (פרק י, ו) נאמר, שכשם שמנחה אינה באה בשותפות כך גם נדבת יין, ונראה, אם כן, שזהו לימוד גמור. מאידך, מ"האזרח" למדו (במנחות עג, ב) שגויים אינם מביאים נסכים, ועל פי פירוש רש"י (זבחים מה, א ד"ה ואין מביאים נסכים) המובן הוא שאינו מביא נדבת נסכים בפני עצמם (אך ראה מערכה קה הערה 4). נראה, אם כן, ששני הלימודים נצרכים זה לזה; וראה להלן, שאפשר שלמקור הלימוד יש השלכות נוספות.

2. לכאורה ראוי היה לפי זה שכל נסכי הקרבנות יהיו לאישים, ולא לספלים, אלא שמנגד ישנו לימוד מהפסוק (במדבר כח, ז): "בקודש הסך נסך שכר לה" – "לשון שתיה, לשון שביעה, לשון שכרות" (סוכה מט, ב), דהיינו, למלא את הספלים כך

3. לכאורה גם בהקטרת אברים יש חשש כיבוי, על פי הגמ' בשבת קלד, א וגרסת רש"י, שבהנחת בשר על גחלים יש כיבוי מסוים (אך הר"ף, בביצה יב, א בדפי הר"ף, גורס אחרת, שאין בכך כיבוי). במקדש דוד (יא, א) מיישב, שהכיבוי על ידי גחלים הינו לזמן קצר, ולאחר מכן האש מתגברת דווקא, ולעניין איסור 'לא תכבה' אין זה כיבוי, אע"פ שלעניין שבת הדבר נחשב לכיבוי. תירוץ נוסף, שבהקטרת בשר אין ברירה אלא לעשות כן, ולכן הדבר הותר, מה שאין כן ביין.

"אפשר שיזולף" (ולא "שיזולף") משמע, שאין צורך שיכוון דווקא למקום בו אין אש, אלא די בכך שהדבר אפשרי (וכיוצא בזה בלשון הרא"ש שבת פי"ב סי' א: "דאפשר שיפול על עצי המערכה או על האברים"). התוס' (שבת קג, א ד"ה לא צריכא) כותבים כעין בזה, שיזולף בטיפין דקות?⁹

המתנדב יין זולפו על גבי האש. לדעת שמואל נדבת יין ניתנת על גבי האש, בדומה לקומץ המנחה. לדעת רש"י יש לעשות זאת בטיפות קטנות, על מנת למנוע את כיבוי אש המזבח.

רש"י (ד"ה הא ר"ש) כותב: "אפשר דמזליף ליה בטיפין דקות מאד, הלכך אי נמי מכבה בטיפים גסות – דבר שאין מתכוון הוא". יש שהבינו ככוונתו, שמכיוון שישנה אפשרות לעשות את המעשה באופן שאינו פסיק רישיה – מותר לעשותו גם באופן שיש בו פסיק רישיה, ונמצא שמותר לזלף בטיפים גסות ככוונה¹⁰. פירוש אחר בדבריו: אסור לעשות

מלאכה שאינה צריכה לגופה, אלא גם בכל המצוות. הנושא נדון בהרחבה רבה בראשונים ואחרונים, ונעיר בקצרה, שמשלשון הערוך עצמו (שם) משתמע, שיסוד החומרא בפסיק רישיה הוא, שמן הסתם האדם גם מתכוון לכך, וממילא כאשר לא ניחא ליה – מן הסתם אין כוונתו לכך, והרי זה חוזר לדין דבר שאינו מתכוון, המותר בכל התורה.

9. סיוע לפירוש זה מלשון 'זילוף', וכדברי הר"ש (טהרות י, ז): "דנופל לשון זולף בדבר שאין נעשה בבת אחת, אלא מעט מעט". אך מצאנו לשון זו בכל שפיכה בהפסקות, ולא דווקא בזילוף טיפות (משנה מעשר שני ג, יב; מועד קטן ב, א). אם כן, הלשון מוכיחה שיעשה זאת באופן שאינו מכבה את כל האש, אך אין ממנה ראייה לזהירות מכיבוי חלקי.

10. מרכבת המשנה הל' שבת פ"א; וקדמו ביסוד זה הראב"ה (שבת סי' קצד), וגרסתו ברש"י כאן: "כיון דאפשר בטיפות דקות, אפילו כי עביד גדולות שפיר דמי", ופירש: "משמע מדבריו אפילו ברור שישליך גדולות", וראה שם באריכות.

יב, ד), בה נאמר במפורש: "המתנדב יין, כדברי רבי עקיבא – נותנו לספלים"⁴. בברייתא אחרת נאמר: "יין נסך – לספלים, או אינו אלא לאישים? אמרת: לא יכבה", ומכאן, שיש איסור כיבוי גם בנתינה לאישים!⁵ הגמרא מסיקה, שהדבר תלוי במחלוקת כללית בתורה על דבר שאינו מתכוון (כלומר, העושה פעולה מסוימת שיתכן שתהיה לה תוצאה צדדית של איסור, והוא אינו מתכוון אליה): הברייתות האוסרות סוברות כר' יהודה, שדבר שאינו מתכוון אסור, ואילו שמואל סובר כר' שמעון, המתיר בדבר שאינו מתכוון. בפשטות, הגמרא כאן חוזרת בה משני התירוצים הקודמים, וקובעת שגם כיבוי חלקי, ולצורך מצוה – אסור, וההיתר מסתמך רק על דין דבר שאינו מתכוון.⁶

לדעה שהיין ניתן לספלים, יש לפרש את הפסוק "ויין תקריב... אשה" אחרת: המילה "אשה" מוסבת על המנחה הבלולה בשמן, המוזכרת בפסוק הקודם (רש"י על התורה); או ש"אשה" כאן אין פירושו הקטרה, אלא עשיית נחת רוח לה' (רש"י כאן ד"ה הא ר' יהודה, על פי הספרי; וכתב, שבכך "עקר ליה למשמעותיה")⁷.

מדוע אין זה 'פסיק רישיה'?

הראשונים דנים בשאלה, מדוע לדעת ר' שמעון מותר לשפוך את היין על האש, הרי קיימא לן (שבת קלג, א): "מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות", כלומר, שבמקרה בו התוצאה האסורה תתרחש בהכרח – אסור לעשות את הפעולה, אף על פי שאינו מתכוון לתוצאה האסורה. ואף כאן, לכאורה שפיכת היין תביא בהכרח לכיבוי חלקי של האש!

יש שהביאו מכאן ראייה לשיטת הערוך (ערך סבר וערך פסק). שפסיק רישיה דלא ניחא ליה – מותר (תוס' כתובות ו, א ד"ה האי)⁸. ברם, כמה ראשונים מסבירים, שניתן לזלף בלא לכבות את האש: הרמב"ם בפירוש המשנה כאן (במהדורה קמא) כותב: "שאינו מוכרח שיכבה בהחלט, לפי שהמים המועטים או היין וכיוצא בהן משאר הנוזלים, אם זולפו על אש גדולה – אינם מכבים אותה, אלא מלהטת אותם עוצמת האש ונוצחתם. ועוד, אפשר שיזולף על רצפת המזבח, או על קצוות העצים שעדיין לא בערו". מלשונו

4. מתוס' במנחות (צ"ב ד"ה דמייתי) וחולין (כ"ג ד"ה דאמר) משמע, שגרסו בברייתא: "יין כדברי ר' עקיבא, כדברי ר' טרפון לאישים", ולא "שמן כדברי ר' טרפון לאישים", וגרסה זו תמוהה, כפי שהעירו בשולי הגמרא במנחות שם, ובאריכות בשער יוסף (להחיד"א) הוריות ג, א.

5. בברייתא זו לא הוזכר שמדובר ביין הבא בנדבה, וגם במקור הברייתא (בספרי לבמדבר שם) משמע שמדובר על נסכים בכלל. לפיכך, הראיה ממנה כנגד שמואל איננה באופן ישיר על יין הנידב, אלא לגבי איסור הכיבוי.

6. אכן, הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין ב, ו) פוסק שגם כיבוי חלקי אסור. באשר לכיבוי לצורך מצוה, עיין 'שערי היכל' למסכת יומא מערכה קח, שלדעת הראב"ד בפירושו לתמיד הדבר מותר, וראה הערה 6 שם.

7. במשך חכמה שם מבאר, ש"אשה" רומז לכך שהנסכים נשרפים בקדושה בסופו של דבר (סוכה מט, א).

8. מתחדש בכך, שהקולא בפס"ר דלא ניחא ליה אינה רק בשבת, ומשום שזוהי

פסק הרמב"ם: היין מתנסך לשיתין

הרמב"ם בהל' מעשה הקרבנות (טז,יד) פוסק כברייתא: "וכיצד עושין ביין הבא בפני עצמו? נותן עליו מלח ומנסכו כולו על גבי השיתין ככל הנסכים"¹⁴. המפרשים תמהים על פסק זה, שכן קיימא לן כר' שמעון המתיר בדבר שאינו מתכוון (שבת צה,א), וכפי שפוסק הרמב"ם עצמו (הל' שבת א,ה; ולא בשבת בלבד, אלא גם בשאר מצוות, כגון בהל' כלאים י,טז).

המהר"י קורקוס מתרץ, שהרמב"ם סובר שנתנית היין על האישים גורמת בהכרח לכיבוי, ולכן ר"ש מודה שהדבר אסור. הסוגיה שהעמידה את שמואל כר"ש סוברת שר"ש התיר אפילו בפסיק רישיה, כפי שמצינו בסוגיות נוספות בש"ס, ואינה להלכה. לדבריו צריך לומר, שלמרות שהרמב"ם בפירושו המשנה עסק בשאלה זו, ויישב אותה, כפי שהוזכר – לבסוף חזר בו, וקבע שבמציאות אכן שפיכת היין גורמת בהכרח לכיבוי האש.

ראיה לביאור זה בדעת הרמב"ם, ממה שכתב כאן שיש לתת מלח ביין זה. דין זה תמוה, שכן הרמב"ם פוסק (הל' איסורי מזבח ה,יא) שמצות מליחה אינה נוהגת ביין, מפני שאינו עולה לאישים (מנחות כא,א), ועיין משנה למלך הל' מעשה הקרבנות טז,יא). על פי האמור יש ליישב, שביסודו של דבר היין הבא כנדבה ראוי לאישים, כדעת שמואל, ורק מחשש כיבוי יש לתתו לספלים, ולכן דינו כדבר הנקטר, וטעון מליחה (חסדי דוד מנחות יב,ד; מקדש דוד סי' יג,א).

הכסף משנה מפרש את הרמב"ם בדרך אחרת: אמנם אין פסיק רישיה שהאש תכבה, אך הדעה שנדבת יין הולכת לספלים איננה נובעת רק מן החשש לכיבוי, אלא "קבלה היתה ביד האומר לספלים שכך היתה מצותה", והברייתא מזכירה את איסור "לא תכבה" רק כטעם נוסף לעניין.

על פי דבריו נראה, שהרמב"ם מבין שיש כאן מחלוקת עקרונית מהי מהות היין הבא בנדבה: לדעת שמואל, מכיוון שיש זה בא כקרבן בפני עצמו, ולא כתוספת הנספחת לקרבן, יש להביאו לאישים; ואילו לדעת רבי עקיבא יש לדמותו ליין הבא בחובה, שהוא נסך הנשפך לספלים.

באחרונים הובא מקור לפסק הרמב"ם מן הסוגיה במנחות (עד,ב), המדייקת מהמשנה שם שהנסכים הולכים לשיתין בלבד ולא למזבח עצמו, ואומרת, שהמשנה באה לאפוקי משמואל (כסף משנה)¹⁵. ראיה נוספת, מדברי ריש לקיש (לעיל פד,א), שנסכים הבאים בפני עצמם (יין הנידב) ונפסלו, אם עלו למזבח – ירדו לדעת ר' יהושע, הסובר "כל הראוי

בכוונה באופן שיש בו פסיק רישיה, אלא יולף כדרכו, ואם יצאו טיפים גסות שיכבו – הרי זה אינו מתכוון"¹¹.

הזילוף על האש - הקטרה או ניסוך?

במקדש דוד (סי' יא,א) דן בשאלה, האם הזילוף על גבי האש גדרו כהקטרה, או שמא כניסוך? לשאלה זו כמה השלכות, כגון, האם צריך לנסך מכלי שרת דווקא: בניסוך יש צורך בכלי שרת, ואילו הקטרה יכולה להעשות גם ביד או בכלי חול (מנחות כו,א).

מן הפסוק ממנו לומד שמואל, "ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה", משמע שהזילוף נחשב כניסוך. עוד משמע כן מדברי הרמב"ם בפירושו המשנה (מנחות ו,ב), וזו לשונו: "אמרו 'יבזה יפה כח המזבח'... שמשמע שיש עוד דבר אחר יפה בו כח המזבח... רומז לנסכים שגם הם למזבח, כלומר לשיתין, והם שני הנקבים... ואינן נשפכין על האש, מפני שהיו כלין ולא יהא למזבח בהן חלק". כלומר, השפיכה לשיתין יש בה נתינה למזבח, ואילו בשפיכה על האש אין למזבח כלום¹². אם הזילוף על האש גדרו כהקטרה – דברי הרמב"ם אינם מובנים, שהרי בהקטרה 'יפה כח המזבח', כפי שנאמר במשנה שם על המנחות הנקטרות; אך אם גדרו כניסוך, הרי שבהשוואה לכל ניסוך, בו היין נשאר במזבח, ניסוך זה 'מתבזבז' ('בד קודש' לגרב"ד פוברסקי, ח"ג סי' סג). עוד הוכיחו כן מדברי הראשונים הנ"ל שיש לזלף בטיפות דקות, והרי בהקטרה קיימא לן (במנחות כו,ב) שיש להקטיר לפחות כזית (שלמי יוסף, מנחות, עמ' תקעא)¹³.

ספלים. בגג המזבח נקבעו ספלים, שנועדו לקלוט את יין הנסכים וכן את ניסוך המים. בתחתית הספל יש נקב, שדרכו היין יוצא לנקב בחלל המזבח, עד השיתין. לדעת הברייתות בסוגיה, הנודב יין נותן אותו בספלים אלה, כמו בניסוך היין.

11. 'טל חיים' למסכת שבת, מאת הרב שמואל טל שליט"א (עמ' 46), על פי לשון רש"י "אי נמי מכבה", ולא "אי נמי מזלף"; ושם (עמ' 38 והלאה) האריך להקשות על שיטת בעל מרכבת המשנה.

12. בגמ' שם (עד,ב) נאמר להיפך, שאם היין לאישים – הרי שיפה כח המזבח, ואם לספלים – אינו יפה, מפני שהשיתין אינם מעצם המזבח, והגמ' מדייקת מהמשנה דלא כשמואל מן הלשון "בזה", שבאה לאפוקי מדבר אחר, שבו אין כח המזבח יפה. לרמב"ם היתה כנראה גרסה שונה.

13. לכאורה יש להוכיח לאידך גיסא מתוס' בחולין כג,ב ד"ה דאמר, הכותבים, שאם

14. בפירושו המשנה (זבחים יח) הרמב"ם פסק תחילה כשמואל, וחזר בו, עיין במהדורת הרב קאפח.

15. הגמ' שם מדייקת מהמשנה כדעת שמואל בנדבת שמו, שקומצו ושייריו נאכלים, ומאידיך מדייקת משם בניגוד לדעתו בנדבת יין, ואכן, הרמב"ם פוסק כמותו בשמן (ראה במערכה הקודמת) ולא בייין.

דנים בשאלה, האם במקרה כזה ניתן להביא נסכים ולהתנות, שאם אינו חייב בהם – הרי הם נדבה. הבעיה מתעוררת לפי הדעה שיין נדבה ניתן לאישים, ואם כן לכאורה לא ניתן להביא נסכים מסופקים, כי לא נדע האם לתינתם לאישים או לנסכים. אכן, כמה ראשונים כותבים שלדעה זו הדבר בלתי אפשרי (תוס' בקידושין שם; ריטב"א שבת עב,א; ולדעתם הסוגיות הנ"ל אינן מתאימות לדעת שמואל). לעומתם, יש אומרים שהדבר אפשרי, משום שכאשר האדם אומר בפירוש שהוא נודב "לנסכים" או "לספלים" – גם שמואל מודה שילכו לספלים (תוס' במנחות צא,ב ד"ה דמייתי וחולין כג,ב ד"ה דאמר)¹⁸. טעם אחר המתיר זאת, שיין זה אינו נידב בפני עצמו אלא כחלק ממנחת נסכים, ולכן דינו לספלים, ככל מנחת נסכים¹⁹.

סיכום

דעת שמואל, שהנודב יין הבא כקרבן בפני עצמו צריך לזלפו לאש, ולא לשיתין ככל הנסכים. אין בכך איסור כיבוי אש המזבח, משום שאינו מתכוון לכך. יש אומרים, שמדובר באופן שאינו פסיק רישיה, כגון שאפשר שהיין יפול ליד האש (רא"ש), או בטיפות קטנות (רש"י, ויש אומרים שלדעתו מותר אף בטיפות גדולות). לדעת הערוך, הדבר מותר אף על פי שבוודאי יכבה, משום שאינו רוצה בכך.

זילוף זה נחשב כניסוך, הנעשה על האש במקום לשיתין, ולא כהקטרה (ובמקדש דוד הסתפק בזה).

הרמב"ם פסק שלא כשמואל, שהיין מתנסך לספלים. יש אומרים, שפסק כן מחמת החשש לכיבוי, ולדעתו זהו פסיק רישיה (ר"י קורקוס), ואם כן רוב הראשונים חלוקים עליו, וכן מבואר בתוספות. יש אומרים, שלדעתו החולקים על שמואל סוברים שבאופן עקרוני אין לחלק בין נדבה לחובה, ולכן היין הולך לשיתין, אף אלמלא חשש הכיבוי (כס"מ), וכך נראה שסובר הרמב"ד.

הנודב בפירוש יין לספלים, או כחלק ממנחת נסכים, נחלקו ראשונים האם מודה שמואל שדינו לשיתין.

לאישים אם עלה לא ירד", כלומר, שנסכים אלו אינם ראויים לאישים, אלא לספלים (משנה למלך). והרי ריש לקיש סובר כר' שמעון, שדבר שאין מתכוון מותר (שבת פא,ב ורש"י ד"ה מותר לקנח), ומכאן, שאפילו לדעתו יש מקום לומר שהיין לספלים (חיבת הקודש זבחים פד,א).

שיטת שאר הראשונים

שיטת שאר הראשונים בעניין זה תלויה בשתי ההבנות הנ"ל בדעת הרמב"ם: אם הנימוק לפסקו הוא ההנחה שזילוף על גבי האישים הוא פסיק רישיה – הרי שרוב הראשונים חלוקים עליו, כמובח מביאוריהם הנ"ל להיתר זה. ברם, אם יש מקום לחלוק עקרונית על דרשתו של שמואל, ולסבור שהמנדב יין דינו ככל הנסכים, ולא רק מחמת איסור כיבוי, הרי שיתכן שהם מסכימים להכרעת הרמב"ם.

הראב"ד (בפירושו לתורת כהנים ויקרא נדבה פרק ט,ו) כותב: "ילפינן להו הנך דבאין בפני עצמן [יין שמן לבונה ועצים] מהנהו דבאין עם הקרבן לכל דבר, כי המתנדב לבונה – כולה לאישים, והמתנדב יין – כולו לספלים". מלבד שכתב בסתמא כדעת הרמב"ם, שהיין לספלים, אף כתב את הסברה העקרונית הטמונה בכך, ולא רק מחמת חשש כיבוי. לעומת זאת התוס' בקידושין (נה,ב ד"ה ודילמא) כותבים באופן סתמי שהמתנדב יין כולו לאישים, כדעת שמואל. כך משתמע גם מתוס' כאן (ד"ה הא), שאין להבין את הדעה שהיין הולך לספלים אלא על פי השיטה שדבר שאינו מתכוון אסור¹⁶. בפירושי רש"י יש סתירות, לכאורה, בדבר¹⁷.

הנודב בפירוש לספלים

הגמרא בכמה מקומות (פסחים פט,א; קידושין נה,ב; חולין כג,ב ועוד) עוסקת בקרבן שיש בו ספק, האם הוא חייב בנסכים או לא (כגון המסופק אם הוא חייב אשם, או קרבן פסח, שאינם טעונים נסכים, והוא מתנה שאם אינו חייב קרבן – קרבנו יהא לשלמים, הטעונים נסכים). הראשונים

מערכה רלד. נסכים שנטמאו (צב,א)

בקודש לא תאכל, באש תשרף". פסוק זה נדרש (לעיל פב,א) לעניין חטאת היצונית שדמה הוכנס להיכל ונפסלה בכך,

קרבן שנטמא בעזרה ונפסל – דינו להשרף בעזרה, ככתוב (ויקרא ו,כג): "וכל חטאת אשר יובא מדמה לכפר

18. לא ברור מה המקור לדבריהם, והרי שמואל לומד מן הכתוב שנדבת יין באה לאישים, ומניין לחלק בין סתם למפרש? (קרא אורה מנחות שם). ואולי כוונתם לנווד מנחת נסכים שלמה, הכוללת סולת יין ושמן, כדלהלן.

19. במנחות קד,ב נאמר: "אמר רבא... מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום", ופירש רש"י: "סולת שמן ויין בלא קרבן". משמע שיין זה דינו כנסכים, ויישפך לספלים לכל הדעות, וכך כותב המקנה על התוס' בקידושין שם. ברם, ברמב"ם (הל' מעשה הקרבנות יד,א) משמע שמדובר על הסולת והשמן בלבד (השווה ללשונו שם ב,א, בהבחנה בין 'נסכים' ל'מנחת נסכים'), ואילו היין הבא בנדבה, אפילו כשבא עם מנחת נסכים, דינו כיון הבא בפני עצמו, וטעון מלח (משנה למלך הל' מעשה הקרבנות טז,יא; ונחלק עליו בחסדי דוד מנחות יג,א).

16. תוס' מקשים על סתירה בדעת ר"ע, שכאן אומר שהיין לספלים, ואילו בבבא קמא (קיג,א) סובר שדבר שאינו מתכוון מותר, ומתריצים: "תרי תנאי ואלבא דר"ע", ולא תירצו שלדעתו הרי זה פסיק רישיה, או שמבחינה מהותית ראוי לנסך לספלים. ובדוחק יש לומר, שכוונת תוס' להקשות ולתרוץ אליבא דשמואל בלבד, שלדעתו ר"ע אומר לספלים כי דבר שאינו מתכוון אסור.

17. ראה מנחות פא,ב ד"ה דלא מתיני, שכתב כשמואל (אך כנראה אין זה מרש"י, אלא מרבנו אליקים, ראה מערכה פא הערה 3). לעומת זאת שם קד,ב ד"ה מתנדבין יין כתב דלא כשמואל (אך שם אלו דברי ר' עקיבא, ודוק), וכן נראה בפירושו לתורה במדבר טו,ט.